

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ(Best Practices) ด้านการบริหาร

เรื่อง การบริหารโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโดยใช้รูปแบบการมีส่วนร่วม

(Project management promoting the reading habit by participation model)

โรงเรียนบ้านไร่เหนือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต ๓

ผู้สนองผลงาน นายภูมินทร์ คล้ายวิมุติ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านไร่เหนือ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

.....

๑. ความเป็นมา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.๒๕๔๕ มาตรา ๒๔(๓)กล่าวถึง การจัดการกระบวนการเรียนรู้โดย “จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง”

พระราชบัญญัติการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๔๔ ความว่า ให้ สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล มีอิสระคล่องตัวในการบริหารสถานศึกษาได้สะดวกรวดเร็ว ถูกต้องและมี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยกำหนดแนวคิดในหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) ที่เน้นการกระจาย อำนาจจากส่วนกลางและเขตพื้นที่การศึกษาไปยังสถานศึกษา ภายใต้การบริหารในรูปแบบบุคคล โดยใช้การ บริหารแบบมีส่วนร่วม

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อ ๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ ให้การส่งเสริมการอ่านเป็นวาระแห่งชาติ ทุกวันที่ ๒ ของเดือนเมษายน ซึ่งเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็น วันรักการอ่าน และ ปี ๒๕๕๒-๒๕๖๑ เป็นทศวรรษแห่งการอ่านของประเทศ

ผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ เกี่ยวกับการอ่านของประชากรนอกเวลาเรียน/นอกเวลาทำงาน พ.ศ. ๒๕๕๑ พบว่า เด็กเล็กอายุต่ำกว่า 6 ปีที่อ่านเองหรือผู้ใหญ่อ่านให้ฟังมีร้อยละ 36 ส่วนผู้ที่มีอายุ 6 ปีขึ้นไป พบว่า อัตราการอ่านหนังสือนอกเวลาเรียน/นอกเวลาทำงานคือ ร้อยละ 66.3 เมื่อเปรียบเทียบอัตราการอ่านหนังสือของ คนไทยที่อายุ 6 ปีขึ้นไป ซึ่งสำรวจไว้ใน พ.ศ. 2548 พบว่า อัตราการอ่านหนังสือที่ได้จากการสำรวจในครั้งนี้ ลดลงเล็กน้อย คือ จากร้อยละ 69.1 เป็นร้อยละ 66.3 ทั้งนี้เพราะใช้เวลาดูโทรทัศน์ และไม่มีเวลาอ่านหนังสือ อาจ เนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจที่รัดตัว

โรงเรียนบ้านไร่เหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต ๓ ตั้งอยู่หมู่ที่ ๒ ตำบลบัววัฒนา อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เปิดสอนตั้งแต่ระดับ ก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น ปัจจุบันมีนักเรียนทั้งหมด ๒๔๘ คน มีบุคลากร ปฏิบัติหน้าที่ทั้งสิ้น ๑๖ คน จำแนกเป็น ผู้บริหาร ๑ คน ข้าราชการครู ๑๓ คน พนักงานราชการ ๑ คน ลูกจ้าง ชั่วคราว ตำแหน่งนักการภารโรง ๑ คน โดยมีนายภูมินทร์ คล้ายวิมุติ เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา

สภาพโดยทั่วไปของโรงเรียนบ้านไร่เหนือ เดิมมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมาบ้างพอสมควรแต่ยังขาดรูปแบบและกระบวนการที่ชัดเจน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนยังไม่น่าพึงพอใจ

จากเหตุผลความเป็นมาดังกล่าวข้าพเจ้าตระหนักและเห็นความสำคัญของการรักการอ่านเป็นอย่างยิ่ง จึงมุ่งมั่นใช้วิธีการบริหาร โครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโดยใช้รูปแบบการมีส่วนร่วม โดยมีวัตถุประสงค์คือ เพื่อให้ครูและนักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เป้าหมายได้แก่ครูและนักเรียนโรงเรียนบ้านไร่เหนือ อำเภอหนองไผ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต ๓

๒. การพัฒนาระบบคุณภาพของสถานศึกษา

การบริหารโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโดยใช้รูปแบบการมีส่วนร่วม มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

๒.๑ ขั้นเตรียมการสร้างการมีส่วนร่วม (Participation) โดยผู้บริหารติดต่อประสานงาน พบปะสังสรรค์ จัดประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก เหตุผลและความจำเป็นในการจัดทำโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ คณะครู นักการภารโรง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียน ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อร่วมปฏิบัติงานในกระบวนการ P D C A ต่อไปนี้

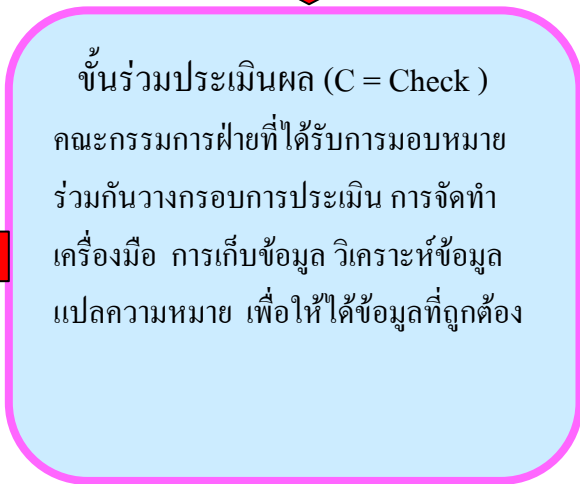
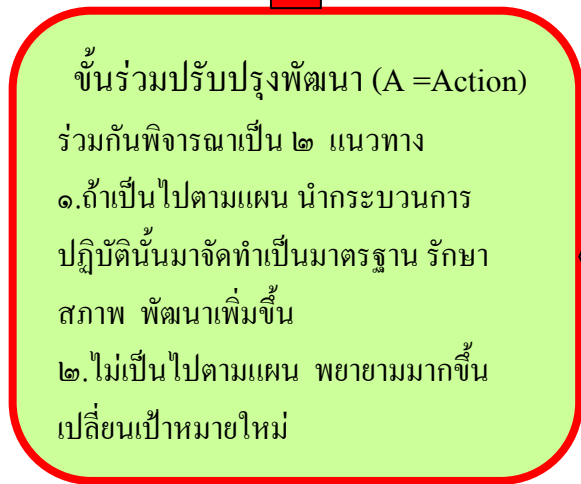
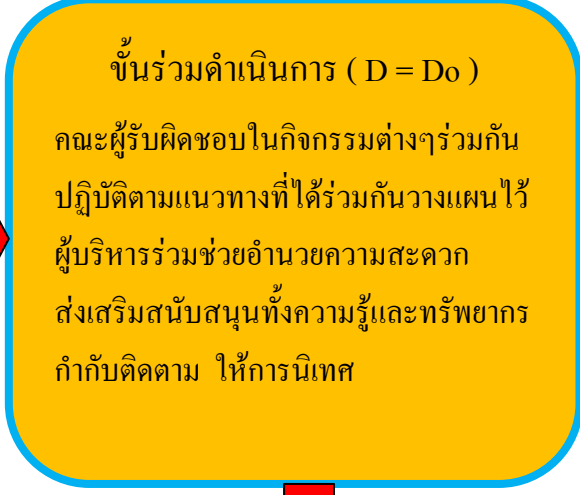
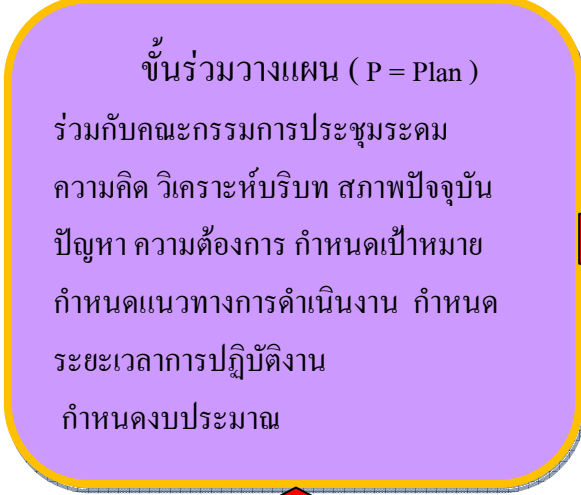
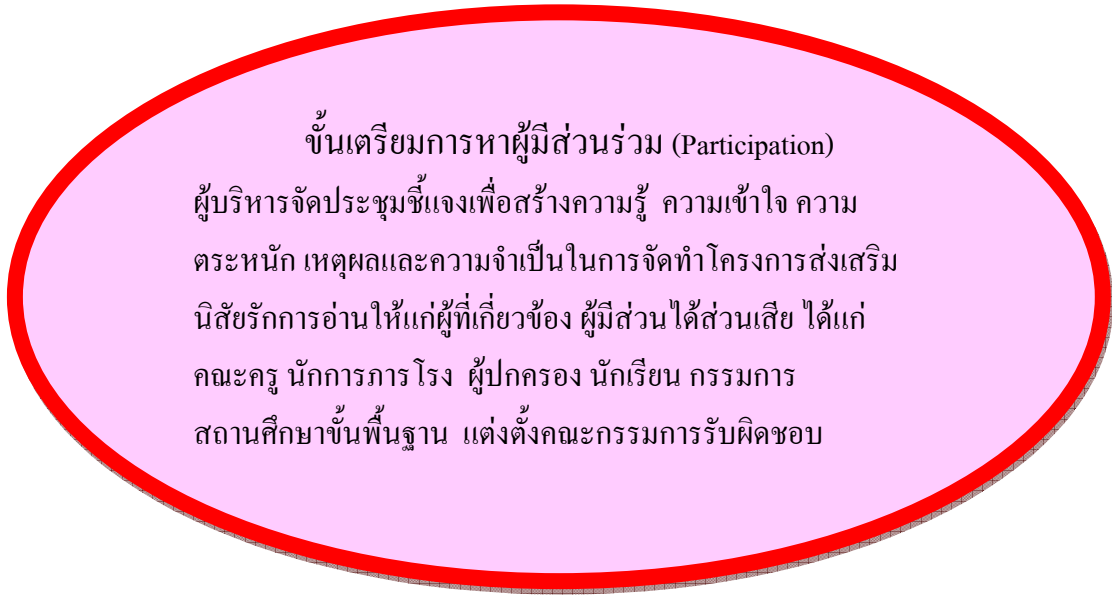
๒.๒ ขั้นการวางแผน (P = Plan) ร่วมกับคณะกรรมการประชุมระดมความคิด (ผู้บริหารต้องมีข้อมูล โครงการ แนวทางเป็นตัวอย่างไว้ให้มาก) เพื่อวิเคราะห์บริบท สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ เพื่อกำหนดเป้าหมาย กำหนดแนวทางการดำเนินงาน กำหนดระยะเวลาการปฏิบัติงาน กำหนดงบประมาณ กำหนดผู้รับผิดชอบกิจกรรมต่างๆ

๒.๓ ขั้นดำเนินการ (D = Do) คณะผู้รับผิดชอบในกิจกรรมต่างๆร่วมกันปฏิบัติตามแนวทางที่ได้ร่วมกันวางแผนไว้แล้ว ผู้บริหารร่วมช่วยอำนวยความสะดวก ส่งเสริมสนับสนุนทั้งความรู้และทรัพยากร กำกับติดตาม ให้การนิเทศ

๒.๔ ขั้นตรวจสอบ ประเมินผล (C = Check) คณะกรรมการฝ่ายที่ได้รับการมอบหมายร่วมกันวางกรอบการประเมิน การจัดทำเครื่องมือ การเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แปลความหมาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง

๒.๕ ขั้นปรับปรุง พัฒนา (A = Action) คณะกรรมการฝ่ายที่ได้รับการมอบหมายร่วมกันพิจารณาเป็น ๒ แนวทาง แนวทางที่ ๑ พิจารณาผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานหากเป็นไปตามแผนที่วางไว้ ให้นำแนวทางหรือกระบวนการปฏิบัตินั้นมาจัดทำเป็นมาตรฐาน พร้อมทั้งหาวิธีการที่จะปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น หรือวิธีการที่จะรักษาสภาพที่ดีให้คงอยู่ไว้ แนวทางที่ ๒ พิจารณาผลที่เกิดขึ้นหากไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ควรนำข้อมูลสารสนเทศที่รวบรวมไว้มาวิเคราะห์ ว่าควรจะทำอะไรดังต่อไปนี้ คือ หาทางเลือกใหม่ที่น่าจะเป็นไปได้ ให้ความพยายามมากขึ้น ขอความช่วยเหลือ เปลี่ยนเป้าหมายใหม่ แล้วจึงนำแนวทางที่ร่วมกันปรับปรุงพัฒนาแล้วเข้าสู่กระบวนการ P D C A หมุนเป็นวงจรรายอย่างต่อเนื่อง ดังภาพประกอบ

แผนภูมิ การบริหารโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโดยใช้รูปแบบการมีส่วนร่วม
(Project management promoting the reading habit by participation model)

๓. ผลการดำเนินงาน

จากการดำเนินการ การบริหารโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโดยใช้รูปแบบการมีส่วนร่วม ทำให้เกิดผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ชัดเจน ได้รับการยอมรับจากชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน หน่วยงานต่างๆ ดังนี้

๓.๑ ผลสำเร็จเชิงปริมาณ

- (๑.) นักเรียนโรงเรียนบ้านไร่เหนือ จำนวน ๒๔๘ คน ได้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโดยใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง
- (๒.) คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนบ้านไร่เหนือ จำนวน ๑๖ คน ได้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโดยใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ อย่างต่อเนื่อง
- (๓.) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่นในตำบลบัววัฒนามีส่วนร่วมโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโดยใช้รูปแบบการมีส่วนร่วม
- (๔.) คณะผู้บริหารจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๔ จำนวน ๓๕ คน คณะครูจากโรงเรียนบ้าน กม.๓๕ จำนวน ๑๐ คน คณะครูและนักเรียนจากโรงเรียนบ้านตะกรุดงาม จำนวน ๑๐ คน ได้มาศึกษาดูงานโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโดยใช้รูปแบบการมีส่วนร่วม

๓.๒ ผลสำเร็จเชิงคุณภาพ

- (๑.) นักเรียนโรงเรียนบ้านไร่เหนือมีนิสัยรักการอ่านเพิ่มขึ้น
- (๒.) โรงเรียนได้รับการรับรองมาตรฐานจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รอบที่สองอยู่ในระดับดี พ.ศ. ๒๕๕๐
- (๓.) นักเรียนได้รับรางวัลเหรียญทองแดงตอบปัญหาวิทยาศาสตร์ ระดับประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๑
- (๔.) โรงเรียนได้รับรางวัลจัดกิจกรรมรักการอ่านดีเด่นจากกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๒
- (๕.) ชนะเลิศโรงเรียนรักการอ่านระดับประถมศึกษา สพป.เพชรบูรณ์ เขต ๓ พ.ศ. ๒๕๕๓
- (๖.) ชนะเลิศผู้บริหารรักการอ่าน ระดับประถมศึกษา สพป.เพชรบูรณ์ เขต ๓ พ.ศ. ๒๕๕๓
- (๗.) ชนะเลิศครูรักการอ่าน ระดับมัธยมศึกษา สพป.เพชรบูรณ์ เขต ๓ พ.ศ. ๒๕๕๓
- (๘.) ชนะเลิศนักเรียนรักการอ่าน ระดับประถมศึกษา สพป.เพชรบูรณ์ เขต ๓ พ.ศ. ๒๕๕๓
- (๙.) ชนะเลิศนักเรียนรักการอ่าน ระดับมัธยมศึกษา สพป.เพชรบูรณ์ เขต ๓ พ.ศ. ๒๕๕๓
- (๑๐) เป็นตัวแทน สพป.เพชรบูรณ์ เขต ๓ เข้ารับการประเมินโรงเรียนรักการอ่าน สำนักบริหารยุทธศาสตร์ ที่ ๒ (๑๗จังหวัด ภาคเหนือ) พ.ศ. ๒๕๕๓

- (๑๑) นักเรียน ๓ คน ได้เป็นตัวแทนการตอบปัญหาสารานุกรมไทย ภาคเหนือ พิษณุโลก ๒ ปี
- (๑๒) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ผลสอบ NT ,O-NET เฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศ
- (๑๓) และรางวัลอื่น ๆ อีกหลายรางวัล ฯลฯ

๔. ปัจจัยความสำเร็จ

- ๔.๑ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีความรู้ ความสามารถ รับฟังความคิดเห็นผู้ร่วมงาน เสียสละอุทิศเวลาให้ทางราชการ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
- ๔.๒ ครูและบุคลากรทางการศึกษา อุทิศเวลาให้ทางราชการ ใฝ่หาความรู้ตลอดเวลา ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ให้ความร่วมมือปฏิบัติงานเต็มกำลังความรู้ ความสามารถ
- ๔.๓ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วัดให้การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ให้ความร่วมมือ ให้คำปรึกษาหารือ ให้กำลังใจ
- ๔.๔ ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน และปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องตามกระบวนการ PDCA

๕. บทเรียนที่ได้รับ

- ๕.๑ จากการบริหาร โครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโดยใช้รูปแบบการมีส่วนร่วม ทำให้เกิดผลสำเร็จอย่างชัดเจน ทั้งโรงเรียน ผู้บริหาร ครู นักเรียน ได้รับรางวัล ได้เป็นแบบอย่าง เป็นที่ศึกษาดูงาน ได้รับการยกย่องชื่นชม เชื้อถือจากหน่วยงานอื่นๆ จากชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนอย่างมาก
- ๕.๒ เคล็ดลับที่ดำเนินการได้ประสบผลสำเร็จ ได้แก่ ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่โดยอุทิศเวลาในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง
- ๕.๓ ข้อพึงระวังในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การติดต่อสื่อสารกับผู้ร่วมงานต้องชัดเจน ไม่คลุมเครือ การติดตาม ประเมินผลต้องเป็นแบบกัลยาณมิตรไม่ทำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกว่ามีมาจับผิดแต่ให้เป็นการมาให้กำลังใจ ช่วยเหลือ

๖. แนวทางพัฒนาในอนาคต

- การบริหารโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโดยใช้รูปแบบการมีส่วนร่วม มีแนวทางพัฒนาดังนี้
- ๖.๑ รับสมัครโรงเรียนต่างๆเป็นโรงเรียนเครือข่ายรักการอ่านเพิ่มขึ้น
 - ๖.๒ เพิ่มกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้หลากหลาย
 - ๖.๓ นำการบริหารโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโดยใช้รูปแบบการมีส่วนร่วม ไปใช้กับงานอื่นๆ
 - ๖.๔ เผยแพร่การบริหารโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน โดยใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมและกิจกรรมรักการอ่านผ่านเว็บไซต์ <http://www.rainuae3.com/>และ <http://school.obec.go.th/rainuae/> อย่างต่อเนื่อง